

การวิเคราะห์ปัจจัยที่ส่งผลกระทบต่อประสิทธิภาพของหน่วยงานศึกษานิเทศก์กรมสามัญศึกษา

นายประเสริฐ บัณฑิตศักดิ์

สถาบันวิทยบริการ

วิทยานิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญาครุศาสตรดุษฎีบัณฑิต

สาขาวิชาบริหารการศึกษา ภาควิชาบริหารการศึกษา

บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ปีการศึกษา 2540

ISBN 974-638-124-5

ลิขสิทธิ์ของบัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

**AN ANALYSIS OF FACTORS AFFECTING ORGANIZATIONAL EFFECTIVENESS
OF THE SUPERVISORY UNIT OF THE DEPARTMENT OF GENERAL EDUCATION**

Mr. Prasert Bandisak

**A Dissertation Submitted in Partial Fulfillment of the Requirements
for the Degree of Doctor of Philosophy in Educational Administration
Department of Educational Administration**

**Graduate School
Chulalongkorn University**

Academic Year 1997

ISBN 974-638-124-5

หัวข้อวิทยานิพนธ์ การวิเคราะห์ปัจจัยที่ส่งผลกระทบต่อประสิทธิภาพองค์การของหน่วยงานพิเศษ
กรมสามัญศึกษา
โดย นายประเสริฐ บัณฑิตศักดิ์
ภาควิชา บริหารการศึกษา
อาจารย์ที่ปรึกษา ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. วีระวัฒน์ อุทัยรัตน์
อาจารย์ที่ปรึกษาร่วม รองศาสตราจารย์ ดร.ศิริชัย กาญจนวาที

บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย อนุมัติให้บัณฑิตวิทยาลัยฉบับนี้เป็นส่วนหนึ่ง
ของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญาคุณวุฒิบัณฑิต

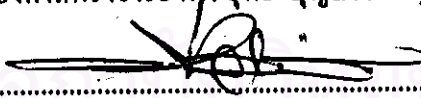

.....
(ศาสตราจารย์ นายแพทย์ ศุภวัฒน์ ชุตินวงศ์)

คณบดีบัณฑิตวิทยาลัย

คณะกรรมการสอบวิทยานิพนธ์

.....
(รองศาสตราจารย์ ดร. อุทัย บุญประเสริฐ)

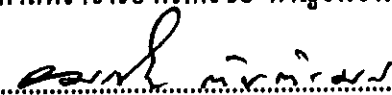
ประธานกรรมการ

.....
(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. วีระวัฒน์ อุทัยรัตน์)

อาจารย์ที่ปรึกษา

.....
(รองศาสตราจารย์ ดร.ศิริชัย กาญจนวาที)

อาจารย์ที่ปรึกษาร่วม

.....
(รองศาสตราจารย์ ดร. อมรชัย ดันติเมฆ)

กรรมการ

.....
(ดร.จรัส นองมาก)

กรรมการ

พิมพ์ต้นฉบับบทคัดย่อวิทยานิพนธ์ภายในกรอบสี่เหลี่ยมนี้เพียงแผ่นเดียว

ประเสริฐ บัณฑิตศักดิ์ : การวิเคราะห์ปัจจัยที่ส่งผลต่อประสิทธิผลองค์การของหน่วยงานนิเทศก์
กรมสามัญศึกษา (AN ANALYSIS OF FACTORS AFFECTING ORGANIZATIONAL
EFFECTIVENESS OF THE SUPERVISORY UNIT OF THE DEPARTMENT OF
GENERAL EDUCATION) อ.ที่ปรึกษา : ผศ.ดร. วีระวัฒน์ อุทัยรัตน์ อ.ที่ปรึกษาร่วม :
รศ.ดร. ศิริชัย กาญจนวาสิ, 184 หน้า, ISBN 974-638-124-5.

การวิจัยนี้มีจุดประสงค์เพื่อวิเคราะห์ปัจจัยที่ส่งผลต่อประสิทธิผลองค์การของหน่วยงาน
นิเทศก์ กรมสามัญศึกษา ผู้วิจัยดำเนินการวิจัยโดยใช้กรอบแนวคิดของ Richard M. Steers ที่จำแนก
ปัจจัยที่ส่งผลออกเป็น 4 ด้าน คือ ลักษณะของสภาพแวดล้อม ลักษณะของบุคคลในองค์การ ลักษณะ
ขององค์การ และนโยบายการบริหารและการปฏิบัติ เก็บรวบรวมข้อมูลจากการรับรู้ของศึกษานิเทศก์
จำนวน 403 คน โดยใช้แบบสอบถามมาตรฐานค่าที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น ซึ่งมีค่าสัมประสิทธิ์แอลฟา
(Cronbach's alpha coefficient) 0.7589 - 0.9770 วิเคราะห์ข้อมูลความสัมพันธ์เชิงสาเหตุโดยการ
วิเคราะห์เส้นทาง (Path Analysis)

ผลการวิจัยพบว่า ตัวแปรทุกตัวในแบบจำลองมีอำนาจในการอธิบายประสิทธิผลองค์การ
ของหน่วยงานนิเทศก์ กรมสามัญศึกษา โดยมีขนาดอิทธิพลรวมเรียงลำดับจากมากไปหาน้อย คือ
ประสิทธิภาพการติดต่อสื่อสาร วัฒนธรรมองค์การ สภาพการใช้เทคโนโลยีในองค์การ สภาพด้าน
การเมือง คุณลักษณะผู้นำของหัวหน้าหน่วยงานนิเทศก์ การบริหารการเปลี่ยนแปลง การกำหนด
เป้าหมายเชิงยุทธศาสตร์ การบริหารงานบุคคล โครงสร้างองค์การ ความสามารถในการแสวงหา
ทรัพยากร สภาพเศรษฐกิจ สังคม ประสิทธิภาพการใช้ทรัพยากร คุณลักษณะของศึกษานิเทศก์ และ
บรรยากาศองค์การ โดยตัวแปรทุกตัวในแบบจำลองมีความสามารถร่วมกันอธิบายความผันแปรของ
ประสิทธิผลองค์การได้ร้อยละ 34

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ภาควิชา บริหารการศึกษา

สาขาวิชา บริหารการศึกษา

ปีการศึกษา 2540

ลายมือชื่อนิติกร

ลายมือชื่ออาจารย์ที่ปรึกษา

ลายมือชื่ออาจารย์ที่ปรึกษาร่วม

C 6-12933 : MAJOR EDUCATIONAL ADMINISTRATION

KEY WORD : ORGANIZATIONAL EFFECTIVENESS/ SUPERVISORY UNIT/ EFFECTIVENESS
CAUSAL MODEL/ ORGANIZATIONAL FACTORS

PRASERT BANDISAK : AN ANALYSIS OF FACTORS AFFECTING ORGANIZATIONAL
EFFECTIVENESS OF THE SUPERVISORY UNIT OF THE DEPARTMENT OF
GENERAL EDUCATION. THESIS ADVISOR : ASSIST. PROF. WEERAWAT UTAIRAT,
Ph.D. THESIS CO-ADVISOR : ASSOC. PROF. SIRICHAJ KANJANAWASEE, Ph.D.,
184 pp. ISBN 974-638-124-5.

The purpose of this study was to analyze factors affecting organizational effectiveness of the Supervisory Unit of the Department of General Education. The research was based on Richard M. Steers's conceptual framework which identified 4 factors affecting organizational effectiveness. They were environment characteristics, personal characteristics, organizational characteristics and management policy and practice. Data were gathered from 403 supervisors through a survey using rating scale questionnaire constructed by the researcher, which has Cronbach's alpha coefficient of 0.7589-0.9770. Data analysis was done by means of Path Analysis technique.

The finding of this study revealed that all variables of the causal model had effect on the variation of the organizational effectiveness of the Supervisory Unit of the Department of General Education. The influence sizes listed from maximum to minimum were efficiency of communication, organizational culture, exploitation of technology within the organization, political context, leadership of the head of the Supervisory Unit, management of changes, strategic goal setting, personnel management, organizational structure, competency to acquire resource, social and economic context, efficiency of resource exploitation, characteristic of supervisors and organizational climate. The total coefficient of the determination for structure equations was 0.34

ภาควิชา บริหารการศึกษา
สาขาวิชา บริหารการศึกษา
ปีการศึกษา 2540

ลายมือชื่อนิสิต P. Bandisak
ลายมือชื่ออาจารย์ที่ปรึกษา D. Utairat
ลายมือชื่ออาจารย์ที่ปรึกษาร่วม S. Kanjanawasee

กิตติกรรมประกาศ

วิทยานิพนธ์ฉบับนี้สำเร็จได้เพราะพระคุณอันสูงส่งของคุณพ่อประพันธ์ บัณฑิตศักดิ์ คุณแม่ดับ บัณฑิตศักดิ์ ความช่วยเหลืออย่างดียิ่งของผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.วิระวัฒน์ อุทัยรัตน์ อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ และรองศาสตราจารย์ ดร.ศิริชัย กาญจนวาที อาจารย์ที่ปรึกษาร่วม ความร่วมมือ ด้านข้อมูล คำแนะนำ ของผู้ทรงคุณวุฒิ นำใจและความช่วยเหลือในการจัดทำและ ส่งแบบสอบถามของเจ้าหน้าที่ในหน่วยศึกษานิเทศก์ กรมสามัญศึกษา การสนับสนุนและอำนวยความสะดวกในการเก็บรวบรวมข้อมูลของหัวหน้าหน่วยศึกษานิเทศก์ กรมสามัญศึกษา หัวหน้าหน่วยศึกษานิเทศก์เขตการศึกษา และหัวหน้าหน่วยศึกษานิเทศก์จังหวัด ความช่วยเหลือของ กัลยาณมิตร ดร.สุพักตร์ พิบูลย์ ดร.อดิศักดิ์ จินคานุกุล ดร.บูรพาทิศ พลอยสุวรรณ ดร.อรรณพ จินะวัฒน์ อาจารย์รังรอง งามศิริ คุณมนัญญา ศรีแก้ว และคุณธฤตมน ศรีแก้ว งานวิจัยนี้จะไม่ มีโอกาสสำเร็จได้โดยปราศจากความรัก กำลังใจ และความอดทนของคู่ชีวิตและลูกชายของผู้วิจัย คือ อาจารย์ช่อภีวันท์ บัณฑิตศักดิ์ คช.ด้าย บัณฑิตศักดิ์ และ ค.ช. ปรีชญ บัณฑิตศักดิ์ กำลังใจและความ ช่วยเหลือจากญาติพี่น้องและศึกษานิเทศก์จำนวนมากซึ่งผู้วิจัยมีอาจกล่าวนามได้ครบในที่นี้ได้ ผู้วิจัยระลึกในพระคุณของทุกท่าน สำหรับทุนวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้รับจากทุนอุดหนุนการวิจัยของ ศุภสภา จำนวน 40,000 บาท และบัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย จำนวน 12,500 บาท จึงขอขอบคุณศุภสภา และบัณฑิตวิทยาลัย มา ณ ที่นี้ด้วย

ผู้วิจัยขอขอบพระคุณคณะกรรมการสอบวิทยานิพนธ์ คือ รองศาสตราจารย์ ดร.อุทัย บุญประเสริฐ รองศาสตราจารย์ ดร.อมรชัย ดันติเมธ รองศาสตราจารย์ ดร.ศิริชัย กาญจนวาที ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.วิระวัฒน์ อุทัยรัตน์ และ ดร.จรัส นองมาก ครูของผู้วิจัยซึ่งให้กำลังใจ และคำแนะนำในการปรับปรุงแก้ไขให้วิทยานิพนธ์มีความสมบูรณ์มากยิ่งขึ้น คุณค่าของงานวิจัยนี้ ผู้วิจัยขอมอบเป็นการบูชาคุณความดีของทุกท่านที่มีส่วนสนับสนุนให้งานวิจัยนี้สำเร็จ และ คุณความดีดังกล่าวจะเป็นพลังผลักดันให้ผู้วิจัยถือเป็นพันธกิจในการพัฒนาศาสตร์ด้านการบริหาร การศึกษาต่อไป

ประเสริฐ บัณฑิตศักดิ์

สารบัญ

	หน้า
บทคัดย่อภาษาไทย.....	ง
บทคัดย่อภาษาอังกฤษ.....	จ
กิตติกรรมประกาศ.....	ฉ
สารบัญ.....	ช
สารบัญตาราง.....	ญ
สารบัญแผนภาพ.....	ฉ
บทที่ 1.....	1
บทนำ.....	1
ความเป็นมาและความสำคัญของการวิจัย.....	1
วัตถุประสงค์ของการวิจัย.....	5
ขอบเขตการวิจัย.....	5
กรอบความคิดในการวิจัย.....	5
สมมุติฐานการวิจัย.....	7
ตัวแปรที่ศึกษา.....	9
คำจำกัดความและนิยามปฏิบัติการ.....	9
วิธีดำเนินการวิจัย.....	14
ประโยชน์ของงานวิจัย.....	15
บทที่ 2.....	16
วรรณคดีและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง.....	16
แนวคิด หลักการ และความหมายของประสิทธิผลองค์การ.....	16
แนวทางการศึกษาประสิทธิผลองค์การ.....	19
แบบจำลองและเกณฑ์ที่ใช้ในการประเมินองค์การ.....	29
บทบาทหน้าที่ของหน่วยศึกษานิสิตกรรมสามัญศึกษา.....	44
งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง.....	46

สารบัญ (ต่อ)

บทที่ 3		69
วิธีดำเนินการวิจัย.....		69
วัตถุประสงค์ของการวิจัย.....		69
สมมุติฐานการวิจัย.....		69
แนวคิดในการสร้างแบบจำลองสมมุติฐาน.....		71
ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง.....		75
เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย.....		77
การเก็บรวบรวมข้อมูล		83
การวิเคราะห์ข้อมูล.....		84
การนำเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูล.....		85
บทที่ 4		86
ผลการวิเคราะห์ข้อมูล		86
ตอนที่ 1 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลการสัมภาษณ์ผู้ทรงคุณวุฒิในการวิเคราะห์และ กำหนดตัวบ่งชี้ การวัดประสิทธิผลองค์การของหน่วยงานนิเทศก์		86
ตอนที่ 2 ผลการวิเคราะห์ประสิทธิผลองค์การของหน่วยงานนิเทศก์ตามการรับรู้ ของศึกษานิเทศก์ (perceived organizational effectiveness).....		95
ตอนที่ 3 ผลการวิเคราะห์ปัจจัยด้านต่างๆ ที่ส่งผลกระทบต่อประสิทธิผลองค์การของ หน่วยงานนิเทศก์กรมสามัญศึกษา.....		99
บทที่ 5		124
สรุปผลการวิจัย อภิปราย และข้อเสนอแนะ.....		124
สรุปผลการวิจัย		124
อภิปรายผล		126
ข้อเสนอแนะ		130
รายการอ้างอิง.....		135

สารบัญ (ต่อ)

หน้า

ภาคผนวก.....	142
ภาคผนวก ก. รายชื่อผู้ทรงคุณวุฒิในการวิเคราะห์และตรวจสอบตัวบ่งชี้ประสิทธิผล องค์การ.....	143
ภาคผนวก ข. รายชื่อศึกษานิเทศก์ที่เป็นกลุ่มทดลองใช้เครื่องมือ	144
ภาคผนวก ค. รายชื่อผู้ทรงคุณวุฒิและศึกษานิเทศก์ที่เข้าประชุมปฏิบัติการปรับปรุง เครื่องมือ.....	145
ภาคผนวก ง. แบบสอบถามและหนังสือขอความร่วมมือในการเก็บรวบรวมข้อมูล	146
ภาคผนวก จ. รายชื่อศึกษานิเทศก์ เขตการศึกษาที่ช่วยเหลือในการประสานงาน ติดตาม และเก็บแบบสอบถามส่งกลับคืนผู้วิจัย.....	180
ภาคผนวก ฉ. คำสถิติในการวิจัย.....	181
ประวัติผู้เขียน	184

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

สารบัญตาราง

หน้า

ตารางที่ 1	ดัชนีวัดประสิทธิผลองค์กร	23
ตารางที่ 2	รูปแบบบูรณาการของประสิทธิผลองค์กร	27
ตารางที่ 3	เกณฑ์การประเมินผลหลายๆ อย่างในแบบจำลองการวัดประสิทธิผลขององค์กร (EVALUATION CRITERIA IN MULTIVARIATE MODELS OF ORGANIZATIONAL EFFECTIVENESS).....	30
ตารางที่ 4	จำนวนศึกษานิเทศก์ กรมสามัญศึกษาที่ตอบแบบสอบถามจำแนกตาม หน่วยศึกษานิเทศก์ที่ปฏิบัติงาน.....	76
ตารางที่ 5	จำนวนและร้อยละของศึกษานิเทศก์ผู้ตอบแบบสอบถามจำแนกตาม สถานที่ปฏิบัติงาน.....	77
ตารางที่ 6	ค่าสัมประสิทธิ์แอลฟาของแบบสอบถามในขั้นการทดลองใช้	80
ตารางที่ 7	ค่าสัมประสิทธิ์แอลฟาของแบบสอบถามที่ปรับปรุงแก้ไขแล้ว.....	82
ตารางที่ 8	ค่าเฉลี่ย (X) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) ของประสิทธิผลองค์กร หน่วยศึกษานิเทศก์กรมสามัญศึกษา จำแนกตามมิติของประสิทธิผล.....	96
ตารางที่ 9	ค่าเฉลี่ย (X) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) ของประสิทธิผลองค์กร หน่วยศึกษานิเทศก์กรมสามัญศึกษา.....	97
ตารางที่ 10	ค่าเฉลี่ย (X) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) ของปัจจัยลักษณะ ของสภาพแวดล้อม	101
ตารางที่ 11	ความถี่และร้อยละของสาเหตุในการมาเป็นศึกษานิเทศก์	102
ตารางที่ 12	ความถี่และร้อยละของลักษณะประสบการณ์ด้านเทคโนโลยีสารสนเทศ.....	103
ตารางที่ 13	ความถี่และร้อยละของลักษณะประสบการณ์ด้านการวิจัย	103
ตารางที่ 14	ความถี่และร้อยละของประสบการณ์ด้านการผลิตสื่อการเรียนการสอน	104
ตารางที่ 15	ความถี่และร้อยละของประสบการณ์ด้านการฝึกอบรม	104
ตารางที่ 16	ความถี่และร้อยละของประสบการณ์ฝึกอบรม ศึกษา ดูงานภายในประเทศ ในรอบ 5 ปีที่ผ่านมา	105

สารบัญตาราง (ต่อ)

หน้า

ตารางที่ 17	ความถี่และร้อยละของประสบการณ์ฝึกอบรม ศึกษา ดูงานต่างประเทศ ในรอบ 5 ปีที่ผ่านมา	106
ตารางที่ 18	ค่าเฉลี่ย (X) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) ของคุณลักษณะผู้นำ ของหัวหน้าหน่วยศึกษานิเทศก์	107
ตารางที่ 19	ค่าเฉลี่ย (X) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน(S.D.)ของปัจจัยลักษณะองค์การ ของหน่วยศึกษานิเทศก์.....	108
ตารางที่ 20	ค่าเฉลี่ย (X) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน(S.D.) ของตัวแปรปัจจัยนโยบาย การบริหารและการปฏิบัติ.....	109
ตารางที่ 21	ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ระหว่างตัวแปร.....	114
ตารางที่ 22	ขนาดคหิทธิพลมาตรฐานของตัวแปรต่างๆ ในแบบจำลองความสัมพันธ์เชิงสาเหตุของ ประสิทธิผลองค์การของหน่วยศึกษานิเทศก์ กรมสามัญศึกษา	118
ตารางที่ 23	ค่าสัมประสิทธิ์การพยากรณ์ในสมการ โครงสร้าง	119
ตารางที่ 24	ค่าสถิติในการปรับแบบจำลองความสัมพันธ์เชิงสาเหตุประสิทธิผลองค์การ ของหน่วยศึกษานิเทศก์ กรมสามัญศึกษา	181

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

สารบัญแผนภาพ

หน้า

แผนภาพที่ 1	ความสัมพันธ์ขององค์ประกอบตามกรอบความคิดการวิจัย.....	6
แผนภาพที่ 2	แนวคิดการวิเคราะห์ประสิทธิผลและประสิทธิภาพเชิงระบบ.....	21
แผนภาพที่ 3	แบบจำลอง(สมมุติฐาน)ปัจจัยที่ส่งผลกระทบต่อประสิทธิผลองค์การของ หน่วยศึกษานิเทศก์ กรมสามัญศึกษา.....	74
แผนภาพที่ 4	แบบจำลองปัจจัยที่ส่งผลกระทบต่อประสิทธิผลองค์การของหน่วยศึกษานิเทศก์ กรมสามัญศึกษาที่ปรับสอดคล้องกลมกลืนกับข้อมูลเชิงประจักษ์แล้ว.....	117

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย